Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

NIKOLAI E. PESTOV

Cum să ne purtăm creștinește cu aproapele nostru

Traducere din limba rusă de
Gheorghiță Ciocioi

editura Σοφία
București

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

PARTEA I
APROAPELE

I. Mântuirea noastră – prin aproapele 7
Fetița și fierarul 14
II. Temeliile relațiilor cu cei din jur 16
III. Simplitatea, bunul dreptar și obiceiurile în legătura cu aproapele 29
Uitarea de sine 37
IV. Negustorii 39
V. Pelerini, vizitatori și oaspeți 45
VI. Purtătorii de lumină 58
VII. Prietenia și prietenii 62
VIII. Aproapele după trup. Adevărații vrăjmași și adevărații prieteni ai creștinului 66
IX. Dregători, conducători și supuși 78
X. Întâlnirile „întâmplătoare" 83

PARTEA A II-A
CUVÂNTUL CĂTRE APROAPELE

I. Însemnătatea cuvântului 89
II. Convorbirea cu aproapele 94

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

III. Cuvântul cel bun 103
IV. Mulțumirea către aproapele 108
V. Sfătuirea și mustrarea aproapelui 111
VI. Lauda și măgulirea 121
VII. Neosândirea 125
VIII. Osândirea și împotrivirea la sminteală . . . 138
IX. Cuvintele „putrede", batjocura, râsul și disputele 143

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CAPITOLUL I

Mântuirea noastră – prin aproapele

Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut
unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici,
Mie Mi-ați făcut (Mt. 25, 40).
De aproapele atârnă viața și moartea noastră
(Sfântul Antonie cel Mare).

Viața fiecăruia dintre noi este strâns legată de cea a aproapelui nostru.

Așa cum scrie părintele Ioan S.: „Așezarea noastră sufletească, chiar dacă nu o arătăm prin semne exterioare, acționează puternic asupra stării sufletești a celor din jur. Dacă am gânduri de mânie ori de nemulțumire față de aproapele meu, el simte aceasta în felurite chipuri. Începe, la rându-i, să aibă gânduri rele față de mine. Există unele mijloace de comunicare a sufletelor dincolo de simțurile noastre."

Orice boală duhovnicească a noastră provoacă, în mod inevitabil, suferințe și aproapelui nostru. Dacă suntem încruntați, mânioși, triști, atunci această dispoziție a noastră se răsfrânge și asupra celor din jur.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

După cum scrie starețа Arsenia: „Păcătoșenia noastră se revarsă și asupra altora, asupra întregii lumi. Nu dăm aproapelui nostru ceea ce ar trebui să-i dăm, în primul rând ceea ce el așteaptă de la noi: nici dragostea, care pe toate le rabdă, pe toate le jertfește, nici puterea cuvântului plin de înțelepciune, nici pilda răbdării și faptei celei bune, nimic din toate acestea nu-i dăruim."

Și astfel, păcatele noastre și deznădejdea duhului nostru se răsfrâng asupra celor din jur; nu îndrăzneala, bucuria noastră de viață, tăria duhului și întărirea plină de bucurie și încurajare, care întăresc și veselesc pe cei dragi.

E nevoie de sănătate duhovnicească nu doar pentru noi înșine, ci și pentru cei din jur.

Iată ce scrie Sfântul Filaret al Moscovei: „Cu adevărat, bine e pentru om atunci când Domnul Iisus Hristos se află în inima și în viața lui. Și nu numai pentru el, ci, prin el, și pentru cei care se apropie de el. Astfel, nevoința evlaviei mântuiește nu doar pe creștin, ci ea are o mare influență și asupra vieții aproapelui său în veșnicie."

Îngerul a vorbit astfel despre Cornelie, sutașul roman, ale cărui rugăciuni și milostenii *s-au suit, spre pomenire, înaintea lui Dumnezeu*, după cuvintele Sfântului Apostol Petru, mântuindu-se el *cu toată casa lui* (Fapte 10, 4, 2).

Preacuviosul Serafim de Sarov a spus despre monahia Maria Melikova (schimonahia Marta, care a trecut la cele veșnice la vârsta de 19 ani):

„Sufletul ei, în Împărăția cerurilor, e aproape de Sfânta Treime, lângă tronul lui Dumnezeu, și întregul vostru neam prin ea se va mântui."

Prin urmare, aceia care depun toate sforțările spre renașterea duhovnicească (dobândirea Duhului Sfânt) și de aceasta se îngrijesc cel mai mult pe lume, nu sunt „egoiști", așa cum adesea sunt numiți. Ei nu-și stabilesc obiective sociale înalte: nu-și zidesc pacea pe temelia unor „idealuri" (de obicei, înțelese subiectiv), ci se arată a fi sarea pământului, factori de sporire duhovnicească pentru cei din jur.

„Dobândiți duhul păcii, și în jurul vostru se vor mântui cu miile" – a spus Preacuviosul Serafim. Se vor mântui pentru că vor fi atrași către ei, văzând în aceștia „duhul păcii" și lumina duhovnicească. Se vor mântui pentru că vor respira ei înșiși dragoste, credință și duh osârdnic. Se vor mântui pentru că prin ei vor avea părtășie cu luminarea și cu focul cel aprins, despre care Domnul a spus: *Foc am venit să arunc pe pământ* (Lc. 12, 49).

Împreună cu aceasta, se cuvine ca întotdeauna să ne amintim că în fiecare dintre cei din jur trebuie să vedem pe însuși fratele Domnului, Care a spus: *Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut* (Mt. 25, 40).

Lămurind aceste cuvinte, schiarhimandritul Sofronie scrie: „Orice om este o valoare veșnică, netrecătoare, mai mare decât tot restul lumii, și drag înaintea Domnului este fiecare dintre aceș-

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

tia mici. Indicatorul atingerii treptei cunoașterii de sine este clar pentru toți din legătura lor cu aproapele (treapta iubirii și slujirii lui față de aproapele). Dacă omul vede în fratele său prezența Sfântului Duh, aceasta înseamnă că și el însuși are mare har."

De aceea, Sfântul Ignatie Briancianinov spune: „Orice creștin dreptmăritor, dacă vrea să se strămute de la o viață plină de nepăsare către o viață cu luare-aminte, dacă vrea să poarte grijă de mântuirea sa, trebuie ca întâi de toate să ia aminte la legătura lui cu aproapele."

După cuvintele Preacuviosului Isaac Sirul, „fericitul Antonie cel Mare nicicând nu căuta să facă ceva mai folositor pentru sine decât pentru aproapele său, nădăjduind că prin binele aproapelui său, mai bine îi va face lui aceasta".

Astfel, creștinul are nevoie de o atenție deosebită față de legătura sa cu aproapele. Pentru aceasta, pentru el, nu poate fi nimic „mic". Aici totul este „mare". Aici, cel ce este peste puține credincios, peste multe va fi pus (v. Mt. 25, 21). Aici este vorba, în primul rând, despre împlinirea temeliei tuturor poruncilor – porunca dragostei în care *se cuprind toată Legea și prorocii* (Mt. 22, 40), *care este legătura desăvârșirii* (Col. 3, 14). Și, pentru aceasta, orice greșeală, orice faptă împotriva dragostei, reprezintă un greu păcat.

Noi tindem să nu acordăm vreo importanță anume relațiilor cu aproapele, care sunt ofensa-

toare pentru el în cuvânt, îmboldindu-i dragostea din sine, aducându-i reproșuri, condamnându-l, supărându-ne pe el, mâniindu-ne, purtându-ne cu răceală, fiind indiferenți, fără luare-aminte. Să fie oare toate acestea lipsite de importanță?

Preacuviosul Serafim de Sarov a dat ascultare odată la două monahii să urce în clopotnița mănăstirii: una cu o piatră grea, iar cealaltă cu o mulțime de pietricele, foarte mici, dar pe rând – câte o pietricică de fiecare dată. Prima, cu greu, și-a împlinit ascultarea. Cea de-a doua a recunoscut însă că ascultarea nu-i stătea în puteri.

„Tot așa se petrece și cu păcatele noastre – le-a lămurit preacuviosul. De unul, deși este un păcat greu, noi încă avem puterea să ne pocăim, însă dacă păcatul este neîncetat, deși noi avem păcate mici, nu avem posibilitatea de a ne pocăi."

Legătura noastră față de aproapele, dacă nu se întemeiază pe iubire și pe milă, pe smerenie față de el, dacă nu e întemeiată pe pace și pe blândețe, este alcătuită din pietricele, care agravează păcatul sufletului nostru, lipsindu-ne de petrecerea în suflet a Duhului Sfânt și închizând porțile Împărăției lui Dumnezeu, care este în lăuntrul nostru (v. Lc. 17, 21).

Cu toate acestea, trebuie să ne amintim întotdeauna că legea legăturii față de aproapele pe de-a-ntregul atârnă de noi înșine: dragostea și buna dispoziție a inimii noastre către aproa-

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

pele – astfel trebuie să fie raportarea noastră la acesta[1].

Așa cum scrie Preacuviosul Isaac Sirul: „Cine ia aminte la Dumnezeu, cinstind pe orice om, acela, după rânduiala lui Dumnezeu, în taină, descoperă ajutorul oricărui om." Cum spune starețul schimonah Siluan: „Fratele nostru este viața noastră."

Iar un Părinte al Bisericii dă o astfel de caracterizare dependenței mântuirii de aproapele nostru și de primirea harului lui Dumnezeu: „Primește pe aproapele cu dragostea cea jertfitoare de sine a inimii – îndurarea către aproapele, acceptarea aproapelui, prin participarea la viața lui; întru toate sprijină pe apropele material și duhovnicește – aceasta este o cerință grabnică a sufletului nostru. Recunoașterea lăuntrului aproapelui ca având aceeași părtășie la veșnicele bunătăți, ca frate care are nevoie de ajutor frățesc, ca mădular al Bisericii, unde fiecare se mântuiește prin comuniunea și susținerea reciprocă, este un element esențial al noii zidiri a harului."

Cum scrie părintele Aleksandr Elceaninov: „Cu cât mai mult omul va uita de sine și de ale sale, dăruind inima lui Dumnezeu, faptei și oamenilor, cu atât îi va fi mai ușor până ce el va atinge pacea, liniștea și bucuria – împărtășite cu sufletele cele smerite.

[1] *Vezi Răspunsul 653* al Sfântului Varsanufie cel Mare, ed. în lb. rusă.

Cu toate acestea, adaugă părintele Aleksandr Elceaninov, este cu neputință să fie vindecate sufletele altora fără a ne schimba pe noi înșine, a face rânduială în ograda străină având deplină neorânduială în sufletul nostru. A dărui pacea altora neavând-o pe aceasta întru sine. Ajutorul nostru față de semeni are loc, adeseori, nu în vremea lucrării asupra sufletului lor, ci în mod nevăzut și necunoscut pentru noi, prin lucrarea darurilor noastre duhovnicești pentru aceștia."

Când Sfântul Antonie cel Mare l-a întrebat pe cel care îl cerceta: „De ce nu mă întrebi nimic?", acesta a răspuns: „Îmi este îndeajuns să mă uit la tine, avva!"

Așa cum spune Arhiepiscopul Arsenie (Ciudovski), „părtășia cu oamenii buni înseamnă apropiere de frumusețea cea duhovnicească; ea ne înalță, ne dă binele și sfințită așezare". Iar Arhiepiscopul Ioan scrie: „Oamenii au foarte mare nevoie unul de celălalt. Au nevoie unul de celălalt pentru părtășia firii; dragostea și feluritele daruri îi cheamă la părtășie reciprocă."

Să ne temem atunci de starea noastră când, după cuvântul filosofului Vladimir Ern, „Pe Dumnezeu aproape că nu-L vedem în oameni și esența lor nemuritoare nu o simțim. Trăim împreună cu oamenii ani îndelungați, însă niciodată, în chipul lor, nu strălucește pentru noi veșnicia"!

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Fetița și fierarul

Sfântul Siluan spune: „Adeseori, pentru o singură plecăciune înaintea cuiva, se simte o schimbare întru bine în sine. Dimpotrivă, pentru o privire piezișă se pierd harul și iubirea lui Dumnezeu."

O bună mărturie în acest sens este povestea unei preacinstite monahii din vremea copilăriei.

„Tata ne citea adeseori din Sfânta Scriptură. O cunoșteam bine și mă străduiam să împlinesc cu fapta ceea ce ascultam.

În satul nostru trăia un fierar cu o barbă mare, neagră. Noi, copiii, nu-l iubeam pe acesta și, uneori, chiar îl supăram.

Iată că într-o zi am auzit de la tata cuvintele din prima Epistolă a Sfântului Evanghelist Ioan: *Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni* (I In 3, 15).

Mi-am adus aminte de fierar și m-am îngrozit. Dacă nu-l iubeam, însemna că eu sunt ucigaș de oameni. Pe toți din sat îi iubesc, mi-am spus, dar pe el nu-l iubesc. Ce să fac? Am început să cuget la aceasta. Mi-am dus mâinile la tâmple: nu-l voi

mai supăra, voi înclina ușor din cap și-l voi saluta. De atunci mi-am schimbat comportarea față de acesta. Întâlnindu-l, am înclinat ușor din cap, i-am spus pe nume, folosindu-i și patronimicul lui, și m-am uitat cu drag la el.

Observând aceasta, fierarul a spus părinților mei: «Ce fetiță bună aveți!» Și eu m-am bucurat. Lepădând față de el toată răutatea, inima mea a devenit ușoară și plină de simțăminte sincere de cum am început să-l salut.

Observând aceasta, și alți copii au început să facă la fel. Și, în loc de dușmănie, de fapte rele și de certuri, toți băieții au devenit prieteni ai fierarului, iar acesta a început să se poarte cu bunăvoință și să fie respectuos față de toți. Iată cum plecăciunea mea ne-a adus nouă o relație plină de pace și de dragoste!"